

21. Yüzyılda Teslimiyet Teorileri ve Pratikleri: Aktivizm

Mine Selin Sayarı

31.03.2013

İçindekiler

Konu odaklı kampanya	3
Bağlantıları kopar, her koyun kendi bacağından mı asılır?	3
Öfkeden suçluluk duygusuna yeni bir rol modeli: Nasıl bir sorumluluk alırdınız?	3
‘Sistem iyi çevresi kötü’ : Dikkat siyaset var!	4
Toplumsal çelişki yok, hepsi teknik aksaklık	4
Bir kariyer serüveni: “Üst düzey bir aktivist olarak..”	4
Yönlendirilmeye öyle açık ki..	5
Sonuç yerine	5

Aktivizm kavramının bugünkü haline evrildiği süreç Batı siyasetinde 90'lara dayansa da, yakın bir geçmişte baktığımızda -Türkiye özelinde 5 ya da 6 yıl diyelim- ayrımını bu kadar keskin bir şekilde yaşamadığımız yeni nesil bir mücadele anlayışına tanık oluyoruz.

Aktivist projenin -malumunuz- başını çeken Greenpeace'in Bölgesel Koordinatörü Ricardo Scheleff'e yöneltilen 'aktivist ne demektir?' sorusuna verdiği yanıt açıklayıcı: 'Sosyal bir değişim yaratmak için çevresine karşı sorumluluk hisseden kişi aktivisttir.'

Bu anlayış, öznelerini aktivistlerin oluşturduğu, proje geliştirme, ağ oluşturma, lobicilik, gösteri yürüyüşü, kampanya yürütme gibi kelime hazinesiyle yeni bir sözlüğe de sahip. Aslen Fransızca activiste-İngilizce activist kelimesinden dilimize çevrilen bu kavram, çeviride 'amaçlarını gerçekleştirmek için doğrudan eyleme geçen kimse, eylemci, militan' gibi adlandırılrsa da, kullanımından bugüne sözlük anlamının dışına taşarak, kimilerince 'makul görülen' bir mücadele anlayışını temsil ediyor. Dolayısıyla bugünkü kullanımıyla 70'lerdeki eylemci ya da militan anlamındaki kavramları kapsayıcılığı da oldukça sınırlı.

Bu yazı, bir kelime olarak aktivisti ya da kendini aktivist diye tanımlayanları irdelemekten ziyade, bir ideoloji olarak aktivizmin ve uygulayıcılarının yaratmaya çalıştığı muhalefet anlayışının çıkmazlarını, deneyim ve eyleme yöntemlerini sorgulama niyetine dair başlangıç olma amacını taşıyor.

Konu odaklı kampanya

Aktivist yapılanmaların ve kendine aktivist diyen kimselerin en belirgin özelliklerinden birisi konu odaklı çalışma yürütmesi. Kadın hakları, lgbtt, hayvan hakları, çevre, küreselleşme-nükleer-savaş karşıtlığı vb. sayılabilecek farklı birçok konuda alan çalışması yapan aktivistler, üzerinde çalıştıkları konular üzerinde kampanya örgütleyerek bir tür duyarlılık üretmeye çalışırlar. Toplumsal meseleler artık 'sorumluluk' kapsamında değerlendirilmelidir.

Bağlantıları kopar, her koyun kendi bacağından mı asılır?

Aktivizmin en karakteristik özelliklerinden birisi örgütlenme alanlarını parçalayarak bütünü parçaları arasında bağı kopartmaları. Böylece kadın mücadelesinin bileşeni bir kadın için, yaşadığı sorunun aynı zamanda devletin ekonomi politikalarıyla alakalı olduğu gerçeği silikleşir. Kadının yaşadığı mağduriyet yalnızca toplumun eğitimsizliği, cahilliği ya da kültürsüzlüğü gibi 'göbeğini kaşıyan adam' sığılğında açıklanır. Ardından çoğunlukla iş olsun diye yapılan 'birbirimize değemiyoruz, alanlar arası bağlantı kuramıyoruz konseptli' toplantı ve seminerler, çoğunlukla entelektüel bir aktivite tadında gerçekleştirilir. Niyet önemlidir, ve fakat çoğu zaman bile bile ladestir.

Öfkeden suçluluk duygusuna yeni bir rol modeli: Nasıl bir sorumluluk alırdınız?

Mücadeleler arası bağların kopartılmasıyla bağlantılı bir başka özellik de toplumsal sorunların çözümünün bir tür 'sorumluluk' kapsamında ele alınmasıdır. Bu şekilde sistemin özünde var olan eşitsizlik ve çıkmazlar, her bireyin kendi eksiklikleri noktasında bir 'duyarlılık' meselesi olarak açıklanır. Ve hatta bu anlayış, yalnızca bir kültürsüzlük meselesi haline getirilerek şarkiyat sorunu çerçevesinde Kürt düşmanlığına kadar vardırılabılır.

Mücadele anlayışları öfke ve isyan ile değil başkalarına karşı sorumluluk, duyarlılık vb. bir tür suçluluk duygusu ile şekillendiği için, psikoloji alanının üstüne çalışmasına ihtiyaç duyduğu kişilerdir. Hayatı için pratik kaygılarla yaşamını savunmak adına değil de, başkaları için sorumluluk ve suçluluk duygusuyla hareket ettikleri için, hazır kalıpları sahiplenerek yollarına devam ederler. (elbette bu durum,

yalnızca sorumluluk ve suçluluk duygusunu değil, aynı zamanda sosyalleşme, farklı olma vb. duyguları da karşılar)

Bugünden gerçekleşecek devrimci yaşam pratiği kaygısının esamesi okunmaz hayatlarında. Bu yüzden sokaktaki varlıkları da eylemin bereketliliğini değil, çoğunlukla şovu andıran bir gösteriyi andırır. Rollerini aynıdır, ve birbirlerini sürekli tekrar eder. Yaratıcılıkları çoğunlukla kapitalizmin kendilerine sunduğu yeniliklerin birer taklidinden ibarettir. Yaşamın bütününe kapsayan bir farkındalığı değil, gösterinin ötekilerden kendisini ayıran farklılığını önemserler.

‘Sistem iyi çevresi kötü’ : Dikkat siyaset var!

Sonuç mu? Örneğin ‘yeşili seven’ duyarlı vatandaşın termikçi şirkete karşı olan ‘radikal’ tavrını, kapitalizme karşı gösterdiğini çoğunlukla göremezsiniz. –alanlar arası bağlar çoktan kopmuştur- Çünkü bir aktivist için mesele yalnızca x şirketinin yeteri kadar duyarlılık göstermemesinden kaynaklanır ve amaç bu şirketi ‘acilen sorumluluğa çağırmak’ olacaktır. Meselenin bütün şirketlerin özünde var olan kar hırsı olduğu, bu sorunun hangi iktidar ilişkileri sonrası ortaya çıktığı, bu durumdan kimin ne kazandığı ya da sorunların çözüme ulaşmamasının kimlerin işine geldiği her zaman için görmezden gelinebilir ayrıntılardır. Bu sorunu derinlemesine inceleyerek bütünlüklü bir anlayışa sahip örgütlenmeler, ‘siyaset var’ şiyarıyla lanetlenir. Yani aslında, sistem iyidir ama ‘çevresi kötüdür’ ve aktivistlere düşen görev, yalnızca sistemi duyarlılığa çağırmasıdır.

Böylece ıslıkların, renkli gösteri ve kampanyaların ardında, düşmanı yardıma çağıran bu boş ve anlamsız çaba apaçık bir şekilde gerçeklikten sıyrılır.

Toplumsal çelişki yok, hepsi teknik aksaklık

Aktivistler için çoğu sorun aslında teknik bir meseledir. Ve sistemin teknik aksaklıkları her zaman müzakere ve diyalog süreçleri geliştirilerek, katılımcı demokrasi yöntemi kullanılarak çözümlenmelidir. Bizim düzeni değiştirmek gibi bir derdimiz yok, anlaşsak yeter! Mücadelenin kendisi, esnafla müşteri arasında geçen bir tür pazarlık meselesi olarak gösterilir ve ortada açık bir şekilde duran sınıfsal ve sosyal çelişkiler, karşılıklı anlaşılabilir konuşularak çözülebilecek teknik bir meseleye indirgenir. Bu diyalog ve müzakere süreçleri, çoğunlukla aktivistleri temsilen Sivil Toplum Kuruluşları(STK) ve STK’laşmış örgütler aracılığıyla uzlaşma masalarında sağlanır.

Bir kariyer serüveni: “Üst düzey bir aktivist olarak..”

Aktivistler için mücadele bir tür iş koşuşturmacısı gibidir, bu sebeple çoğu kimse aktivizm mesleğine adaptasyonda sıkıntı çekmez. Aktivizm, kapitalizmin dünyasına algısal olarak çok yakın bir yöntemi benimsemiş olduğu için, kişinin dünyasında çoğunlukla iş ile hobi arasında bir yer tutar. (Hatta ticarete dahi daha çok risk alabilirsiniz.) Aktivist olmak kolaydır, çünkü devrimci değildir. Ve bu tutum apaçık sahiplenilir. Aktivistler, sisteme dair uyumsuzluğun en kolay kabul gören biçimi olarak bu rollerine sıkı sıkıya sarılırlar. Başbakanın hakkını aramaya davet ettiği hanım arkadaşlardır.

İşi gereği sabah 9 akşam 5 aktivistlik yaparken, mesaisi dışında hayatına ‘suya sabuna dokunmadan’ devam ederler. Sistemin kendisini en kolay sızdırdığı gündelik yaşamda onlar için her şey olduğu gibidir. Bu şekilde sistemin onu devam ettiren birer parçası haline gelirler. Nükleer ve iklim değişikliği aktivist sertifikasına sahip olan ve hiçbir eylemi kaçırmayan bu kişiler, zamanla aktivistlik kariyerinde üst soralara yerleşirler.

Uzmanlaşma kaçınılmazdır. Bu durum onları neredeyse kendi küçük değişim taleplerini bile içten içe reddeder hale getirir. Ağaçların kesilmediği, hayvanların katledilmediği bir ülkede, bir çevreci nasıl olur da kariyerini devam ettirebilecektir? Evet sistem iyidir, aslında düşününce çok da kötü değildir

ve çatlaklar derinleşme hiç de fena olmayacaktır. Bu kadar deneyimi boşuna mı edindim? Zamanla sistem artık aktivistin varlığının bir gereği olur. Yanisi, herkes kendine yarattığı küçük ve şirin kovuğunu savunarak, gerçek değişimin karşısında bir nefer haline getirilir.

Yönlendirilmeye öyle açık ki..

Elbette mücadele zeminlerini böylesi küçük parçalara bölmek, bir yandan da onu çok daha kolay kontrol edilebilir bir hale getirir. Devletlerin ve özellikle devasa vakıfların fon ya da hibe programlarıyla beslenen bu tarz çalışmalar, muhalefeti kontrol edilebilir ve bilgisine kolayca ulaşılabilir hale getirir. Sistem, kendi karşıtı uluslararası şirketlere muhtaç ve onlarla organik bir bağlantı içerisinde konumlandırmak için olağanüstü bir çaba sarf eder. Bu durum paranoyak 'dış mihraklar' söyleminin ötesinde, yalın bir gerçekliği ifade eder. Rockefeller ailesinin başını çektiği Davos Dünya Ekonomi Forumu'nun karşı zirvesi Dünya Sosyal Forumu'nun Rockefeller Vakfı tarafından hibelenmesi saklanmaya dahi gerek duyulmayan bir gerçektir. Sonuçta Rockefeller vakfının bu aileyle ne ilgisi olabilir?

Sonuç yerine

Bugüne baktığımızda oluşturulan parçalı muhalefet anlayışının, yerelliği ve bireyselliği yükselterek daha 'demokratik' bir örgütlenmeyi sağladığı savunulanlar arasında. Ancak bu durumun toplumsal sorunlar arasındaki bağlantıyı toparlanamayacak derecede koparması, bütünleşik bir koordinasyon ve eylem planının sağlanamaması, parçaların içine türlü yollarla sızmayı kolaylaştırması nedeniyle hareketlerin sınırlarını belirlenebilir kılması, yıllardır tarif edilemeyecek tahribatlara sebep oldu.

Sistemin bütününe göremeyen, politik mücadeleyi 'siyaset var' söylemiyle reddeden bir anlayışın toplumsal bir dönüşümü sağlayamayacağı açık. Üstelik böylesi bir siyasetçilik, eskinin ideolojik propaganda ve devrim tahayyülünü reddederek kendini bir tür 'solcu karşıtlığı' üzerinden var etmekte. Eskiye eleştirerek yeni bir politik mücadele hattını oluşturmak yerine, -gerçek bir alternatiften söz ediyorum-siyasetçiliği savunan bir anlayışın getirdiği şey, stratejisiz, tahayyülsüz ve alternatif gelecek vaadi olmayan bir siyasetçilikten öte değil.

Bu sorunun en güncel halini Occupy Wall Street ile başlayan zincirleme işgal hareketinin Obama'nın seçim propagandası haline dönüşmesi gerçekliğinde apaçık gördük.* Eylemleri bir tür etkinlik haline getiren ve politik argümanları olabildiğince öteleyerek hareketlerin geleceğini dahi tartıştırmayan bir mücadele anlayışını 'yöntem' olarak benimsemenin artık bilinçli bir karşı hareket olduğunu görmek gerekiyor. Buna karşı yaratılacak hareketlerin de, kapitalizmin kendi yarattığı karşıtlara karşı olmak gibi kısır bir döngünün parçası olarak değil, devrimci bir alternatifin bugüne verilecek cevabının ne olması gerektiğini düşünerek, ve farklı mücadeleleri 'duyarlılık' değil 'birlik ve dayanışma' esasına göre örgütleyen bir anlayış olması gerektiğini, artık hepimiz biliyor olmalıyız.

*Devrimci Anarşist Faaliyet'in 'Bir %99 etkinliği olarak Occupy'a Anarşist Bir Eleştiri' adlı kitapçığı, Amerika'daki işgal hareketinin açmazlarını göstermek açısından oldukça verimli bir tartışmanın önünü açmıştır. Okumak için: <http://issuu.com/faaliyet/docs/occupy>

Anarşist Kütüphane

Mine Selin Sayarı

21. Yüzyılda Teslimiyet Teorileri ve Pratikleri: Aktivizm
31.03.2013

Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 8. sayısında yayımlanmıştır.

tr.anarchistlibraries.net